

Визначення основних термінів, які вживаються в Директиві:

- 1) визначення "споживач" – стандартне, загальноприйняте. Головний критерій – задоволення споживачем потреб, не пов'язаних з комерційною або професійною діяльністю споживача;
- 2) під "товарами" розуміють будь-яке рухоме майно, за винятком конфіскованого майна, води, газу та електрики;
- 3) визначення поняття "продавець" аналогічне тому, що міститься в Законі України;
- 4) "виробник" – безпосередньо виробник, імпортер, а також будь-яка інша особа, яка надає своє ім'я, торгової марку;
- 5) "гарантія" – будь-яке зобов'язання продавця або виробника перед споживачем, який має забезпечити, без будь-яких додаткових для споживача витрат, відшкодування вартості товару, його заміну, ремонт у разі невідповідності товару наданій споживачу інформації або відповідній рекламі;
- 6) під "ремонт" розуміють приведення властивостей товару у відповідність до умов контракту.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проаналізувавши процес гармонізації нормативно-правового забезпечення прав споживачів у сфері відповідальності за неякісну продукцію на рівні взаємовідносин "Україна – ЄС", дійшли висновків, що дієвим практичним заходом щодо посилення забезпечення захисту інтересів споживачів є законопроект "Про ринковий нагляд", до найбільш актуальних завдань якого відносимо:

- посилення ефективності механізму захисту прав споживачів на безпечність продукції шляхом здійснення нагляду за безпечністю вже введеної в обіг на українському ринку продукції;
- підвищення прозорості постачань введеної в обіг продукції з метою ефективного встановлення походження небезпечної продукції;
- запровадження ефективного механізму відповідальності виробника, постачальника або продавця небезпечної продукції залежно від ступеня його вини;
- усунення дублювання функцій між контролюючими органами;
- забезпечення балансу у відносинах між контролюючими органами та суб'єктами господарювання шляхом чіткого визначення підстав та об'єктів нагляду, а також процедур здійснення ринкового нагляду;
- гармонізація практики здійснення ринкового нагляду з європейськими та міжнародними вимогами та підходами.

Література

1. Демидова Л. Глобалізація ринків услуг: динаміка і основні тенденції / Л. Демидова // Проблеми теорії і практики управління. – 2005. – № 5. – С. 36-41.
2. Довбенко М.В. Нобелівська оцінка досліджень економічних інституцій / М.В. Довбенко // Економічна теорія : зб. наук. праць. – 2009. – № 4. – С. 65-74.
3. Мазаракі А.А. Захист прав споживачів: соціально-правовий аспект / А.А. Мазаракі, О.М. Язвінська, Л.В. Ніколаєва та ін. – К. : Вид-во КНТЕУ, 2002. – 311 с.
4. Казаков М.М. Методичні особливості розбудови механізму захисту прав споживачів в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.01 – "Економіка, організація і управління підприємствам" / М.М. Казаков; Укр. акад. зовніш. торгівлі. – К., 2004. – 20 с.
5. Кузьміна С.А. Правове регулювання споживчого ринку України / С.А. Кузьміна // Економіка та держава : наук.-практ. журнал. – 2007. – № 1. – С. 13-15.

6. Койфман Ю.Л. Міжнародна стандартизація та сертифікація України: методи, правила, організація діяльності : довідник / Ю.Л. Койфман. – Львів-Київ : Вид-во ТК 93, 1995. – 284 с.

7. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. Застосування в Україні: Офіційне видання. – К., 2006. – 176 с.

8. КНД 50-051-95 Коды та кодування інформації. Штриховое кодування. Вибір і застосування штрихових кодів. Основні положення. [Електронний ресурс]. – Доступний за <http://document.ua/kodi-i-koduvannja-informaciyi-shtrihove-koduvannja-informac-std13253.html>

9. Комплект європейських стандартів в галузі акредитації та сертифікації ДСТУ EN 45000.52 у Міжнародні стандарти ДСТУ ISO серії 9000.

10. Мандибура В.О. Розвиток системи захисту прав споживачів як умова зростання якості життя населення України / В.О. Мандибура // Україна: аспекти праці. – 2007. – № 8. – С. 3-9.

11. Пісний Б.М. Інституціональні засади захисту інтересів споживачів на ринку товарів та послуг в Україні : дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.03 – "Економіка та управління національним господарством" / Богдан Михайлович Пісний. – Рівне, 2012. – 263 с.

12. Романків І.Я. Розвиток ринку послуг в Україні / І.Я. Романків // Фінанси України : журнал. – 2005. – № 11. – С. 38-45.

13. Р 50-026-94 Вибір номенклатури показників, які підлягають обов'язковому включенню до нормативних документів для забезпечення безпеки продукції.

Писний Б.М. Пути гармонизации нормативно-правового обеспечения защиты интересов потребителей в сфере ответственности за некачественную продукцию на международном уровне

Изучены пути приведения в соответствие нормативно-правовых актов по защите прав потребителей в рамках взаимоотношений "Украина – ЕС" в сфере ответственности за некачественную продукцию. Особое внимание уделено соответствию украинского законодательства и отдельных директив ЕС по поводу ответственности за некачественную продукцию, общую безопасность продукции, гарантийных обязательств, маркировки продукции, наложения строгого запрета, обозначения цен.

Ключевые слова: нормативно-правовые акты, защита прав потребителей, ответственность за некачественную продукцию, Украина, Европейский Союз.

Pisnyi B.M. The harmonious ways to security legal interests of consumers from bad quality products at the international level

The harmonious ways are explored for right protection the consumers within an interrelation "Ukraine – EU" in order to responsible for bad quality products. We paid special heed to an agreement between Ukrainian legislation and individual EU directives which relate a responsibility for bad quality products, general product's safety, a warranty, a marking products, an imposing of strict prohibition, indicate the prices.

Keywords: the regulations, right protection the consumers, a responsibility for bad quality products, Ukraine, European Union.

УДК 331.024.21

Ст. наук. співроб. Н.В. Палапа, канд. с.-г. наук –
Інститут агроекології і природокористування НААН, м. Київ

ВПРОВАДЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Розглянуто Концепцію збалансованого сталого розвитку, її впровадження на території України, а також наведено низку офіційних документів, установ та організацій, що сприяють вирішенню проблем регіонального та державного масштабів. Окрім цього, наведено дані Державного Комітету статистики щодо екологічної ситуації в Україні, які підтверджують потребу збалансованого розвитку держави, що складається з екологічної безпеки, економічної стабільності та соціального благополуччя.

Ключові слова: сталий розвиток, національна стратегія, екологічна безпека, ринкова економіка.

Внаслідок господарської діяльності в Україні склалася вкрай нераціональна структура природокористування, яка є наслідком нагромадження за багато десятиріч домінування природомістких галузей промисловості, ресурсо- та енергомістких технологій, переважне використання невідновлювальних природних ресурсів, надмірної концентрації виробництва в окремих регіонах держави. Нинішня структура економіки загалом залишається неефективною та екологічно небезпечною. Структурна перебудова економіки відбувається здебільшого як нерегульований, з погляду сталості, процес. Зношення основних фондів, яке в деяких галузях доходить до 90 %, є причиною низької економічної ефективності виробництва, високих енергетичних ресурсних та фінансових затрат, що визначає низьку якість продукції і її неконкурентоспроможність.

Екологічна ситуація в Україні має кризовий характер. Рівень техногенного навантаження на природне середовище перевищує аналогічний показник розвинених держав у 4-5 разів. Зменшуються інвестиції в природоохоронне будівництво та фінансування природоохоронної діяльності, що сприяє збільшенню ризику великомасштабних аварій та катастроф. Особливу екологічну проблему в Україні спричинила аварія на Чорнобильській АЕС. Чорнобильська аварія призвела до радіоактивного забруднення більше як 50 тис. км території України. Постраждало 26 млн осіб, 1 млн дітей. Через високий рівень забруднення з користування вилучено 180 тис. гектарів ріллі і 157 тисяч гектарів лісу. Окрім цього за даними Держкомстату тільки протягом 2010 року в повітряний басейн, водні та земельні ресурси країни потрапило 11,3 млн т небезпечних забруднювальних речовин, з яких 57 % припадає на шкідливі викиди в атмосферу, 40 % – у поверхневі водойми, 3 % – на небезпечні відходи, якими забруднюються земельні ресурси. У місцях видалення відходів зберігається 20,9 млн т відходів I-III класів небезпеки, що в розрахунку на 1 км² території країни припадає 11 т викинутих в атмосферу шкідливих речовин та 35 т відходів I-III класів небезпеки, наявних у місцях видалення.

Надзвичайно важливим у подальшому розвитку держави є інтереси людини, її прагнення жити і творити в гармонії з природою, взявши до уваги основні ідеї і принципи, декларовані на конференції ООН з навколишнього середовища і розвитку (Ріо-де-Жанейро, 1992 р.). Ця Концепція визначає цілісну систему поглядів на сталий розвиток України, правові основи, принципи, завдання та організаційні заходи переходу держави на засади сталого розвитку і є базовою для розроблення стратегії сталого розвитку, державних програм, проектів соціально-економічного розвитку на найближчу і віддалену перспективу.

Доцільно зазначити, що Концепція сталого збалансованого розвитку має довгу історію. Ще В. Вернадський у своїх працях про ноосферу наголошував про зв'язок економічного та соціального розвитку з проблемами довкілля. Цю тему продовжували обговорювати у 1972 р., наслідком чого стала декларація першої конференції ООН з навколишнього середовища у Сток-

гольмі. Того ж року у наукових доповідях Римського клубу було сформульовано ідею "глобальної динамічної рівноваги" [1].

Автором поняття "сталий розвиток" прийнято вважати прем'єр-міністра Норвегії Гру Харлем Брундланд, яка вперше сформулювала його у звіті "Наше спільне майбутнє". Так, у 1987 р. цей звіт було опубліковано Міжнародною комісією з навколишнього середовища і розвитку [2]. Сталий розвиток у формулюванні ООН – "це розвиток суспільства, що дає змогу задовольнити потреби нинішнього покоління, не заподіюючи при цьому шкоди можливостям майбутніх поколінь для задоволення їхніх власних потреб" [3].

У доповіді "Наше спільне майбутнє" Міжнародної комісії з навколишнього середовища і розвитку, сталий розвиток розглянуто як такий, що базується на системному поєднанні економічних, соціальних, екологічних, а тепер визнається, що й історико-культурних, а також інших інтересів суспільства, забезпечує задоволення сучасних національних та міжнародних потреб і не ставить під загрозу можливість задоволення своїх потреб майбутніми поколіннями [4].

У червні 1992 р. на конференції Організації Об'єднаних Націй з навколишнього середовища і розвитку в Ріо-де-Жанейро було прийнято "Порядок денний на XXI століття" [5]. Основне завдання цього документа полягало у раціональному взаємозв'язку всіх складових сталого розвитку, а саме економічної, соціальної та екологічної. Лідери 179 країн світу підтримали рішення про потребу покращення екологічної ситуації. І, насамкінець, ідея сталого збалансованого розвитку була розвинута в Японії, в місті Кіото у грудні 1997 р., де було підписано міжнародну угоду – Кіотський протокол – зі скорочення викидів газів, що викликають парниковий ефект.

У Законі "Про охорону навколишнього природного середовища" від 25 червня 1991 р. прописано, що охорона навколишнього природного середовища, раціональне використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності людини – невід'ємна умова сталого економічного та соціального розвитку України [6]. На переконання неурядових екологічних організацій, керівними принципами збалансованого сталого розвитку в Україні повинні бути такі:

- структурна перебудова і оздоровлення економіки;
- формування інституційної бази збалансованого розвитку;
- зниження рівня соціально-економічної нерівності і бідності;
- розвиток регіональної політики збалансованого розвитку;
- перехід до збалансованого природокористування;
- формування демократичного суспільства;
- освіта і наукове забезпечення у сфері збалансованого розвитку;
- збалансоване ведення сільського господарства;
- врахування національних культурних цінностей;
- розвиток міжнародного співробітництва;
- збереження біологічного і ландшафтного різноманіття;
- енергозбереження і збалансований розвиток енергетики.

Проте в Україні до цього часу немає національної стратегії збалансованого розвитку. Однак деякі зрушення відбулися. Так, у 1997 р. було створе-

но Національну комісію сталого розвитку при Кабінеті Міністрів України. У 2000 р. було розроблено проект "Концепції сталого розвитку України", але через "економічну" спрямованість документа, Концепцію не було прийнято Верховною Радою України. Також Верховна Рада України прийняла законопроект "Основні напрямки державної політики в галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки", де на законодавчому рівні визначено пріоритети і стратегію гармонійного розвитку виробничого і природоресурсного потенціалу держави.

Екологічна стратегія визначається офіційними документами, серед яких "Основні напрями державної політики України у сфері охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки" (затверджені Верховною Радою України 5 березня 1998 р.), "Національна програма екологічного оздоровлення басейну Дніпра та поліпшення якості питної води" (затверджена Верховною Радою України 27 лютого 1997 р.), "Національний план дій з гігієни довкілля" (затверджений Постановою Кабінету Міністрів України "Про заходи щодо поліпшення стану гігієни довкілля на 2000-2005 рр." від 13 жовтня 2000 р.).

Варто зауважити, що в Україні розроблено і введено в дію близько 250 програм національного, загальнодержавного, державного, міжнародного, галузевого та регіонального рівнів. Кошти для їхнього функціонування виділяють із державного бюджету України. Безпосередньо із сталим розвитком пов'язані 137 програм, які включають такі напрями: соціальні й економічні аспекти – 55 програм, збереження і раціональне використання ресурсів – 47, посилення ролі основних груп населення – 4, засоби реалізації – 31 [7]. У Національній доповіді України про стан виконання положень "Порядку денного на XXI століття" за десятирічний період зазначається, що із загального переліку програм, що сприяють сталому розвитку, завершено 87, тобто близько 60 %. І тільки 17 жовтня 2007 р. за ініціативи громадських екологічних організацій, Кабінет міністрів України ухвалив Концепцію національної екологічної політики на період до 2020 р. [8].

Зазначимо, що з метою реалізації Концепції сталого розвитку в Україні функціонують ціла низка установ та організацій, наприклад, світовий центр даних з геоінформатики та сталого розвитку (є складовою частиною Світової системи даних Міжнародної ради з науки (ICSU) на базі Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут"); Центральньо-Східно-Європейський інститут сталого розвитку (заснований у 2008 р. науковцями України, Росії, Білорусі та Польщі); Інститут Сталого Розвитку (МГО "ІСР", м. Харків); Інститут Економіки та прогнозування Національної Академії наук України; Кримська республіканська асоціація "Екологія і світ"; Одеський державний екологічний університет; Інститут сталого розвитку ім. Володимира Вернадського; Інститут науково-освітнього забезпечення екологічної складової сталого розвитку Чорноморського регіону України при ЧДУ ім. Петра Могили та інші.

Так, основне завдання діяльності різних інститутів, громадських та урядових організацій з питань сталого розвитку полягає у аналізі та вирішен-

ні проблемних питань регіонального та державного масштабу, сприяння підвищенню якості рішень, які приймають і реалізують в напрямі сталого розвитку, оцінка стану і можливостей формування економічних, соціальних, екологічних та інших передумов для переходу до сталого розвитку України тощо [9]. Однак, варто зазначити, що сталий розвиток в Україні розглядають у контексті короткотермінової та довготермінової перспективи.

Короткотермінова перспектива передбачає подолання економічної та структурної кризи, яка розпочалася у перехідний період держави до ринкової економіки та становлення демократичного суспільства. Для цього пропонується такий комплексний підхід, що складається з екологічної безпеки, економічної стабільності та соціального благополуччя:

- екологічна безпека має на меті збереження і відновлення природних екосистем, стабілізацію та поліпшення якості навколишнього середовища, зниження викидів шкідливих речовин і т. ін.;
- економічна стабільність передбачає створення соціально й екологічно ефективної економіки, що забезпечує гідний рівень життя громадян, конкурентоспроможність продукції. Важливою цільовою настановою повинно стати забезпечення економічного розвитку переважно на вже освоєних територіях;
- основним завданням соціального благополуччя є збільшення середньої тривалості життя населення, планування родини та раціоналізація особистого споживання, поліпшення середовища існування людини, розвиток його соціальної активності, забезпечення рівних можливостей в одержанні медичної допомоги, соціальний захист уразливих груп населення.

У **довготерміновій** перспективі акценти розвитку будуть зміщуватися з економічних на еколого-соціальні та з матеріальних на духовно-моральні й інформаційні. Почне формуватися нове суспільство, що є першим етапом становлення ноосфери, думки про яку висловлював В.І. Вернадський.

Висновки. Отже, Концепція збалансованого сталого розвитку розроблялась міжнародним співтовариством поступово, враховуючи основні потреби сучасних та прийдешніх поколінь, а насамперед – право кожної людини жити в екологічно безпечному навколишньому природному середовищі. Саме тому було визначено три головні складові реалізації сталого збалансованого розвитку, а саме: економічне зростання, соціальний прогрес та захист навколишнього природного середовища. Адже мета цієї Концепції полягає у гармонізації людей і суспільства з природою. Для цього насамперед потрібно знайти консенсус між природою та суспільством, між екологією та економікою, між розвиненими країнами і країнами, що розвиваються і т.ін.

Отже, дуже важливо, щоб збалансований розвиток став пріоритетом державної політики України, адже у нас досі немає Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища.

Література

1. Озерський Ю.Г. Що таке сталий розвиток / Ю.Г. Озерський, О.Л. Попов, С.Г. Краснокутський, С.В. Артур // ЕкоДонбас. – М.-Донецьк, 2006. – 14 с.
2. Брундланд Г. Наше спільне майбутнє: Міжнародна комісія з навколишнього середовища і розвитку / Г. Брундланд. – Оксфорд : Оксфорд Юніверсіті Пресс, 1987. – С. 17-19.
3. Звіт міжнародної комісії з навколишнього середовища і розвитку. Генеральна Асамблея ООН. А/Рез/42/187: 96 пленарна сесія, 11 грудня 1987 р.

4. Озерський Ю.Г. Що таке сталий розвиток / Ю.Г. Озерський, О.Л. Попов, С.Г. Краснокутський, С.В. Артюр // ЕкоДонбас. – М.-Донецьк, 2006. – 14 с.

5. Декларація та план виконання рішень Всесвітньої зустрічі на вищому рівні зі сталого розвитку. Йоганнесбург. Південна Африка. – Вид. 2-ге, [перероб. та доп.]. – К.: Вид-во ПРООН/МПВСР, 2007. – С. 14-15.

6. Закон України "Про охорону навколишнього природного середовища" від 25.06.1991 р., № 1264-ХІІ.

7. Національна доповідь України про стан виконання положень "Порядку денного на ХХІ століття" за десятирічний період (1992-2001 рр.) / Український ін-т досліджень навколишнього середовища і ресурсів. – К., 2001. – 51 с.

8. Розпорядження Кабінету Міністрів України "Про схвалення Концепції національної екологічної політики України на період до 2020 року" від 17 жовтня 2007 р., № 880-р. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/880>.

9. Декало С.А. Концепція сталого розвитку України / С.А. Декало, С.В. Лапковський // Europejska nauka XXI powieka – 2011 : mater. VII Miedzynar. nauk.-prakt. konf. – Ser.: Ekonomiczne nauki. – Przemysl : Wyd-wo "Nauka i studia". – 2011. – Vol. 8. – S. 39-42.

Палана Н.В. Внедрение Концепции устойчивого развития в Украине

Рассмотрена Концепция сбалансированного устойчивого развития, ее внедрение на территории Украины, а также приведен ряд официальных документов, учреждений и организаций, которые способствуют решению проблем регионального и государственного масштаба. Кроме этого, приведены данные Государственного Комитета статистики, подтверждающие необходимость сбалансированного развития государства, которое включает экологическую безопасность, экономическую стабильность и социальное благополучие.

Ключевые слова: устойчивое развитие, национальная стратегия, экологическая безопасность, рыночная экономика.

Palapa N.V. Introduction of sustainable development's concept in Ukraine

Introduction of sustainable development's concept on the territory of Ukraine is presented. The official documents, institutions and organizations that contribute to the solution of problems of regional and national importance are showed. Also the data of the State Committee of Statistics as to ecological situation in Ukraine are provided. They confirm the need for balanced development of the country, which consists of environmental security, economic stability and social welfare.

Keywords: sustainable development, national strategy, environment, market economy.

УДК 330.101.541

Доц. Н.Я. Скірка, канд. екон. наук –

Дрогобицький державний педагогічний університет ім. Івана Франка

ОСОБЛИВОСТІ ТЕОРІЇ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО СТРУКТУРНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Досліджено економічні функції держави, а також інструменти державного впливу на структурне регулювання національної економіки. Визначено основні напрями державного структурного регулювання і його об'єкти. Запропоновано модель механізму державного структурного регулювання економіки та проаналізовано її національні особливості.

Ключові слова: держава, державне регулювання, структурне регулювання, механізм.

Постановка проблеми. Уповільнення темпів економічного розвитку впродовж останніх років та недостатній рівень якісних характеристик основ-

них макроекономічних показників дають змогу зробити висновок про відсутність принципу оптимальності в структурі економіки України. Причини цього частково сформовані ще під час перебування України у складі Радянського Союзу. Проте більшість чинників виникли вже після початку трансформаційних змін. Основна роль у формуванні оптимальної та ефективної структури економіки країни належить механізму державного регуляторного впливу. Чітке визначення об'єкта державного регулювання та своєчасне застосування особливих інструментів фінансового, податкового, грошово-кредитного та соціального характеру забезпечує не тільки стабілізацію економічної ситуації в країні, а й виступає потужним чинником стимулювання економічного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній і світовій економічній літературі набуто значного досвіду дослідження теоретичних засади державного регулювання економічного розвитку та формування ефективних структурних пропорцій. Основу для написання цієї статті становлять праці вчених Г.І. Башнянина, А.С. Гальчинського, В.М. Гейця, С.Д. Дзюбика, О.В. Дзюблока, С.О. Корабліна, М.І. Крупка, І. Лукінова, С.В. Львовичкіна, І.О. Лютого, І.Р. Михасюка, С.М. Панчишин, С.К. Реверчук та ін.

Мета дослідження – узагальнення теоретичних положень функціонування механізму державного структурного регулювання національної економіки.

Виклад основних результатів дослідження. Активна участь держави в формуванні господарських відносин та функціонуванні ринкової економіки є основною характеристикою сучасного типу суспільно-економічних відносин. Держава виконує політичні, соціальні, міжнародні та економічні функції, механізм здійснення яких і визначає модель змішаної економіки країни. Економічні функції держави полягають у створенні передумов, необхідних для ефективної економічної діяльності суспільства. Серед вагомих економічних функцій, що виконуються за допомогою інструментів державного впливу, в економічній літературі виділяють [3, с.104]:

- створення та розвиток правової бази (юридичних та законодавчих інструментів управління економікою);
- захист та стимулювання системи конкуренції;
- перерозподіл доходів та багатства;
- стимулювання структурного оновлення економіки;
- стабілізацію економіки та контроль за рівнем зайнятості та інфляції, а також стимулювання економічного зростання.

Досить часто ці функції об'єднуються в три глобальні:

- *законодавчу* – це розроблення системи економічних, соціальних та організаційно-господарських законів та підзаконних актів, що створюють умови для високої ефективності функціонування ринкової економіки;
- *регуляторну* – полягає в активній участі держави у вирішенні поточних проблем економічного розвитку країни та стимулюванні її економічного зростання;
- *розподільчу* – пов'язана, з одного боку, з досягненням більш справедливого розподілу доходів у суспільстві, з іншого, з ефективнішим розподілом економічних ресурсів та результатів праці у ринковій економіці.